

I. ВИВЧЕННЯ ТА ОХОРОНА БІОРІЗНОМАНІТНОСТІ

УДК 595.745

Д. О. Білокур, О. В. Говорун

ДО ВИВЧЕННЯ ВОЛОХОКРИЛЬЦІВ (INSECTA, TRICHOPTERA) ОКОЛИЦЬ БІОСТАЦІОНАРУ «ВАКАЛІВЩИНА» СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. А.С. МАКАРЕНКА

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

Наведено результати досліджень фауни волохокрильців на територіях, прилеглих до біостаціонару «Вакалівщина».

Ключові слова: волохокрильці, Trichoptera, фауна.

Вступ. Волохокрильці (Insecta, Trichoptera) – ряд напівводних комах, що має значне практичне значення і налічує у світовій фауні понад 16 000 видів [4]. У фауні України нараховується 241 вид із 19 родин, що складає близько 10% фауни Палеарктики [1; 6].

Личинок волохокрильців, як амфібіотичних комах, часто використовують у біоіндикаційних дослідженнях у якості біоіндикаторів водойм в умовах постійно зростаючого антропогенного тиску на водне середовище [5].

Актуальність. Майже повна відсутність опублікованих даних щодо фауни Trichoptera у східних та північних областях України викликає необхідність продовжувати дослідження, у тому числі і на Сумщині. Наявні відомості з видового складу волохокрильців територій, прилеглих до біостаціонару «Вакалівщина» є фрагментарними [3].

Саме тому **мета** нашого дослідження полягає у доповненні існуючого видового складу волохокрильців територій, прилеглих до біостаціонару «Вакалівщина».

Методи та матеріали дослідження. Матеріал, а саме імаго волохокрильців було зібрано під час польових досліджень, проведених у весняно-літній період 1999-2006, 2010-2014 років на територіях, прилеглих до біостаціонару «Вакалівщина». Ідентифікацію видів проведено за препаратами генітального апарату.

Результати та їх обговорення. За період досліджень на обстеженій території було зібрано 2098 екземплярів імаго волохокрильців. З них

ідентифіковано 2015 особин. Попередній список, узгоджений із прийнятою у Європі системою ряду [2], включав 25 видів з 14 родів 5 родин. На сьогодні він становить 38 видів з 18 родів 6 родин.

Підряд *Hydropsychina*

Ecnomidae Ulmer, 1903. *Ecnomus tenellus* (Rambur, 1842).

Polycentropodidae Ulmer, 1903. *Neureclipsis bimaculata* (Linnaeus, 1758).

Hydropsychidae Curtis, 1835. *Hydropsyche contubernalis* ssp. Martynov, 1926 *Hydropsyche pellucidula* (Curtis, 1834)

Підряд *Phryganeina*

Phryganeidae Leach, 1815. *Agrypnia pagetana* Curtis, 1835; *Agrypnia varia* (Fabricius, 1793); *Phryganea grandis* Linnaeus, 1758; *Trichostegia minor* (Curtis, 1834)

Limnephilidae Kolenati, 1848. Limnephilini Kolenati, 1848. *Anabolia brevipennis* (Curtis, 1834); *Anabolia furcata* Brauer, 1857; *Glyphotaelius pellucidus* (Retzius, 1783); *Grammotaulius nitidus* (Müller, 1764); *Limnephilus binotatus* Curtis, 1834; *L. bipunctatus* Curtis, 1834; *L. decipiens* (Kolenati, 1848); *L. dispar* McLachlan, 1875; *L. extricatus* McLachlan, 1865; *L. flavicornis* (Fabricius, 1787); *L. griseus* (Linnaeus, 1758); *L. ignavus* McLachlan, 1865; *L. lunatus* Curtis, 1834; *L. obsoletus* Rambur, 1842; *L. rhombicus* (Linnaeus, 1758); *L. sparsus* Curtis, 1834; *L. stigma* Curtis, 1834; *L. subcentralis* Brauer, 1857; *L. vittatus* (Fabricius, 1798)

Stenophylacini Schmid, 1955. *Halesus tessellatus* (Rambur, 1842); *Micropterna lateralis* (Stephens, 1837)

Leptoceridae Leach, 1815. *Athripsodes albifrons* (Linnaeus, 1758); *Ceraclea dissimilis* (Stephens, 1836); *Ceraclea fulva* (Rambur, 1842); *Leptocerus tineiformis* Curtis, 1834; *Mystacides longicornis* (Linnaeus, 1758); *Oecetis furva* (Rambur, 1842); *Oecetis notata* (Rambur, 1842); *Oecetis ochracea* (Curtis, 1825); *Setodes punctatus* (Fabricius, 1793)

Висновки. За результатами проведених досліджень, на територіях, прилеглих до біостаціонару «Вакалівщина» встановлено сучасний видовий склад волохокрильців Сумського району – 38 видів, з яких 30 видів наведено вперше для регіону досліджень. 4 види, характерні для фауни Чернігівського Полісся, зареєстровані нами і на територіях, прилеглих до біостаціонару. Також вперше вказано 2, нові для лісостепової зони, види волохокрильців.

Фауна Trichoptera північних областей України на сьогодні є однією з найменш вивчених. Саме тому продовження досліджень представників цієї групи комах на території Сумщини є актуальним і становить значний науковий інтерес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. De Moor F. C., Ivanov V. D. Global diversity of caddisflies (Trichoptera: Insecta) in freshwater // *Hydrobiologia*. – 2008. – Vol. 8. – P. 393-407.
2. Malicky H. Atlas of European Trichoptera. Second Edition. – Dordrecht : Springer, 2004. – 359 p.
3. Szczesny B. Catalogue of Caddisflies (Insecta: Trichoptera) of Ukraine / B. Szczesny, R.J. Godunko. – Lviv, 2008. – 104 p.
4. Trichoptera World Checklist. [електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://fada.biodiversity.be/group/show/39>
5. Лавров И.А. Изучение экологии Ручейников (Trichoptera) во Владимирской области / И.А. Лавров // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – 2009. – №1(2).
6. Наумова Н. В., Сіренко А. Г. Нові для фауни України і фауни Українських Карпат види Trichoptera (Insecta, Arthropoda) / Н. В. Наумова, А. Г. Сіренко // Збірка матеріалів Міжнародної конференції «Сучасні проблеми біології, екології та хімії» присвяченої 20-річчю біологічного факультету ЗНУ (29 березня – 01 квітня 2007 р.). Частина 1. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – С. 182-184.

РЕЗЮМЕ

Д. А. Белокур, А. В. Говорун. Ручейники (Insecta, Trichoptera) територій, смежних с биостационаром «Вакаловщина» Сумского государственного педагогического университета им. А.С. Макаренка.

В работе представлены результаты исследований ручейников территорий, смежных с биостационаром «Вакаловщина».

Ключевые слова: ручейники, Trichoptera, фауна.

SUMMARY

D. A. Bilokur, A. V. Govorun. The Caddis flies (Insecta, Trichoptera) of the territories adjacent to the biological station «Vakalovschina» Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko.

The paper presents the results of research caddis flies territories adjacent to the biological station «Vakalovschina».

Key words: caddis flies, Trichoptera, fauna.

УДК 581.9

А. П. Вакал, К. В. Торгачова

РОСЛИННІСТЬ УРОЧИЩА «ЛИПНЯК» СУМСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

*Рослинність урочища «Липняк» Сумського лісництва представлена угрупованнями лісової, болотної, лучної, чагарникової та водної рослинності. На території урочища зустрічається 8 основних деревних порід, із яких найбільші площі займають сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.) – 139,6 га, дуб звичайний (*Quercus robur* L.) – 118,4 га, липа серцелиста (*Tilia cordata* L.) – 26,3 га, вільха клейкої (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) – 24,2 га і береза бородавчаста (*Betula pendula* Ronh.) – 18,8 га.*

Ключові слова: рослинність, ліси, угруповання, формації.

Вступ. Україна належить до малолісної зони. Загальна площа лісів в Україні становить 15% її території. Ліси розміщені на території України дуже